

Потужний потенціал добувної галузі Житомирщини базується на розвіданих природних ресурсах регіону. У надрах області виявлено поклади розсипного ільменіту, комплексних апатит-ільменітових руд, самоцвітів, кварцитів, облицювального каменю, каолінів, мінеральної сировини для виробництва різних будівельних матеріалів, бурого вугілля, торфу, пірофіліту.

На території області суб'єктам господарювання надано 180 спеціальних дозволів на користування надрами з метою розробки родовищ корисних копалин та 14 на геологічне вивчення перспективних ділянок.

У гірничій галузі функціонує 51 велике, середнє та вагоме за обсягами виробництва підприємство основного кола. Запаси титану на Житомирщині складають понад 85% усіх розвіданих запасів титанових руд України. Відповідно до спеціальних дозволів на користування надрами, розробку титанових (ільменітових) родовищ в області здійснюють філія «Іршанський ГЗК» Публічного акціонерного товариства «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», ТОВ «Валки-Ільменіт», ТОВ «Межиріченський гірничо-збагачувальний комбінат». Зазначені підприємства спільно з Вільногірським гірничо-металургійним комбінатом, розташованим у Дніпропетровській області, повністю забезпечують товарними концентратами заводи України, значна частина яких експортується. Водночас в області розробляються тільки розсипні родовища титанових руд.

Стратегічним напрямом подальшого розвитку гірничої галузі є залучення до розробок розвіданих корінних комплексних родовищ титано-apatитових руд у Коростенському, Хорошівському, Народицькому та Черняхівському районах. ТОВ «Валки-Ільменіт» розробляється перша черга інвестиційного проекту з будівництва Стремигородського гірничо-збагачувального комбінату, яка передбачає реалізацію підготовчих заходів для початку освоєння Стремигородського родовища титанов-apatитових руд.

Введення в експлуатацію Стремигородського родовища дасть змогу отримувати за сучасними економічно ефективними та енергозберігаючими технологіями з дотриманням санітарних та природоохоронних заходів дефіцитний для держави апатитовий концентрат, рідкісноземельні метали, ванадій і скандій, зменшить дефіцит у забезпеченні ільменітовим концентратом діючих заводів України з виробництва титанових пігментів, який відчувається протягом останніх років. Особливого значення в Україні в умовах сьогодення набуває формування та розвиток рідкіснометалевої та рідкісноземельної сировинної бази. Серед попередньо детально вивчених об'єктів слід відмітити перспективну Суцано-Пержанську рудну зону (Олевський район).

В межах рудного поля відкрито унікальне Пержанське родовище берилію, Ястребецьке родовище фторрідкісноземельно-цирконових руд, Юрівське апатит-ільменітове та Суцанське дистенове родовища, Центральний рудопрояв ітрофлюориту, колумбіт-циркон-каситеритові розсипи та ін. При цьому запаси

промислових категорій та прогнозні ресурси перерахованих корисних копалин можуть бути суттєво збільшені при подальшому вивченні території та окремих об'єктів. Наведені родовища та перспективні рудопрояви розміщені в безпосередній близькості одне від одного, а враховуючи подібність технологічних властивостей руд, можуть відпрацьовуватись єдиним гірничо-збагачувальним підприємством. Позитивні результати геологорозвідувальних робіт і економічні розробки останніх років показали можливість створення в межах Пержанського рідкіснометалевого рудного району стратегічно-важливої сировинної бази рідкісних та рідкісноземельних металів, яка за світовим досвідом освоєння подібних районів може забезпечити розвиток гірничодобувної промисловості в цьому Поліському краю принаймні на 100 років.

Суттєві зміни в реалізації потенційних можливостей рудного краю пов'язано з наданням обласною радою погодження Державній службі геології та надр України для продажу на аукціоні прав на видобування Пержанського родовища берилію. Певною мірою переломними в урегулюванні проблем відновлення проведення детальних геологічних досліджень стали рішення обласної ради в погодженні Державній службі геології та надр України для продажу на аукціоні прав на здійснення геологічного вивчення у т.ч. з дослідно-промисловою розробкою Ястребецької ділянки циркон-рідкісноземельно-флюоритових руд та Юрівської ділянки титан-апатитових руд в Олевському районі. Існують перспективи пошуків родовищ сульфідного нікелю на північному заході Українського щита у КрасногірськоЖитомирській зоні.

Для реалізації зазначеного, в 2017 році в області погоджено Державній службі геології та надр України для продажу на аукціоні спецдозволу на користування надрами з метою проведення детальних пошукових робіт в межах Прутівського рудопрояву сульфідних мідно-нікелевих руд. Область володіє унікальним Волинським родовищем п'єзокварцу, запаси якого також вміщують супутню сировину – різноманітне напівдорогоцінне каміння: моріон, берил, топаз, гірський криштал, аметист, опал, халцедон, агат.

Однією з перспективних бурштиноносних зон в Україні є Барашівська зона в Житомирській області, яка є продовженням Клесівської зони Рівненської області, де на сьогодні розробляється значне за запасами Клесівське родовище бурштину. Родовища і рудопрояви бурштину Житомирської області мало вивчені, хоча викликають інтерес як перспективні. Окремі з них вже втрачають своє промислове значення через незаконний видобуток, який водночас призводить до порушення водного балансу регіону, виведення з цільового обігу та втрат лісового фонду та порушення земель сільськогосподарського призначення. Враховуючи, що пошуки покладів бурштину, які в минулому розпочаті спеціалізованими державними підприємствами, не завершено, Держгеонадра України надало 6 спеціальних дозволів на користування надрами з метою геологічного вивчення перспективних ділянок в Овруцькому та

Олевському районах. У геологічній будові надр значне місце відведено міцним кристалічним породам. 14 Група нерудних корисних копалин представлена кварцитами з унікальних Овруцького та Товкачівського родовищ, на яких сконцентровано майже 84% усіх запасів цієї сировини в Україні. Щороку видобування кварциту на родовищах складає майже 80% від загальнодержавного обсягу, що повністю задовольняє потреби вітчизняних металургійних заводів. Завершено будівництво нових сучасних ліній з випуску щєбеневої продукції з кварцитів, що дозволяє щороку переробляти понад 3 млн. тонн гірничої маси. У 2019 році ТОВ «ОВРУЧ СТОУН» планує відновити роботу цілісного майнового комплексу з видобутку, переробки та збагачення Овруцького родовища кварцитів. Особливе місце в мінерально-сировинному потенціалі області займають поклади декоративно-облицювального каменю. Розвідані запаси різновидів облицювального каменю складають 60% від загальноукраїнських, а запаси лабрадоритів і габро становлять майже 90% запасів цих корисних копалин в Україні. Щодо їх запасів, регіон займає лідируючі позиції не тільки в державі, але й у Європі. Видобування та обробку природного каменю віднесено до пріоритетних видів економічної діяльності. На Житомирщині користувачам надано право на експлуатацію 92 родовищ природного (блочного) каменю з широкою гамою кольорових та декоративних властивостей, з загальними запасами понад 140 млн. куб. м. До розробки вже залучено понад 70 родовищ, які зосереджені у Хорошівському, Коростишівському, Черняхівському, Малинському, Коростенському, Житомирському районах. В області за 2019 рік видобуто 4162,5 тис. кубометрів граніту необробленого або начорно обробленого, що склало 76,4% до рівня 2018 року. Невід'ємним наслідком щільної зосередженості каменепереробних і гірничих підприємств в окремих регіонах є поступове накопичення та забруднення навколишнього середовища техногенними твердими мінеральними відходами від переробки природного каменю типу габро, граніту та шламо-муловідами, після розпилу та шліфування кам'яних блоків.

Особливої гостроти визначені проблеми набули в Коростишівському, Хорошівському, Житомирському та Черняхівському районах. В переважній більшості потенціал відходів практично не використовується. Водночас сьогодні необхідно розглядати тверді мінеральні відходи та шламо-муловіди від переробки природного каменю як вторинну ресурсозберігаючу сировинну. В Черняхівському та Хорошівському районах здійснюють діяльність підприємства, які використовують скельні відходи від видобутку блоків природного каменю для виготовлення бруківки, бордюру, буту та інших виробів для облаштування шляхових комунікацій з використанням каменоколів, фрезерувального обладнання вітчизняного та іноземного виробництва.

За 2019 рік обсяги виробництва бруківки, каменю бордюрного з некондиційної сировини, у тому числі з негабаритів, які становлять значний відсоток відходів на кар'єрах. На окремих каменепереробних підприємствах

області впроваджуються сучасні лінії, (виробництво Італії, Китай) що розраховані на обробку пульпових рідких відходів – шлам фільтрується, обезводнюється, пакується в біг-беги або після пресування брикетується.

В подальшому, може частково використатись в будівництві та випуску на їх основі нової будівельної продукції. Проте відсоток каменярів області з сучасним європейським поглядом на ведення бізнесу є незначним. Інша частина, а це переважно невеликі цехи і майстерні, працює за застарілою технологією, яка не враховує сучасні екологічні вимоги ведення господарської діяльності.

Для врегулювання екологічних проблем та обслуговування каменеобробних підприємств рішенням сесії обласної ради створено комунальне підприємство «еко-сервіс» житомирської обласної ради - основними напрямками діяльності якого стануть: збирання, приймання, оброблення (перероблення), перевезення, реалізація продукції з відходів, розміщення і утилізація відходів на спеціальних полігонах, а також надання інших послуг у цій сфері для каменеобробних підприємств. Підприємство завершує будівництво промислового 16 полігону із складування некондиційної сировини, у тому числі з негабаритів та відходів з природного каменю каменеобробної галузі для подальшої переробки. Область володіє добре розвиненою сировинною базою каменю будівельного для виробництва щебеню та каменю побутового.

Державною службою геології та надр України погоджено розробку 38 родовищ цієї сировини. На повну проекту потужність щебзаводів здійснюється видобуток та переробка сировини на 26 родовищах. Питома вага випуску щебеню, гальки, гравію та каменю дробленого в області становить 32,8% від загального випуску цієї продукції в Україні. Протягом 2019 року в області виготовлено каменю дробленого (щебеню), який використовується як наповнювач бетону, в обсязі 11,8 млн.т, що склало 21,1% від загального випуску цієї продукції в Україні.

Гірничорудні корисні копалини представлені польово-шпатною сировиною, каоліном, сланцями пірофілітовими. Сировина польово-шпатна – важлива складова для фарфоро-фаянсової промисловості, налічує два родовища: Грузливецьке родовище пегматиту та родовище «Гірне», які практично відпрацьовані. З метою забезпечення потреб ринку сировиною, розпочато детальні пошуки нових ділянок в межах перспективних площ. На сьогодні ДП «ШПАТ» підготовлено та буде введено в експлуатацію ділянку «Вільха», розвідану в межах родовища «Гірне». На Грузливецькій площі пошуки продовжуються. Сланці пірофілітові представлені двома родовищами – Нагорянським і Кур'янівським.

Пірофіліт Нагорянського родовища, згідно з позитивним висновком за результатами науково-дослідних робіт, виконаних в останні роки, планується використовувати в металургії.

На території Житомирщини знаходиться одне із найвідоміших в державі каолінове родовище, на базі якого ще наприкінці XVIII ст. працювали фарфоро-фаянсові заводи (Баранівський, Коростенський, Городницький). На теперішній час право на розробку каолінів надано 5 підприємствам.

Завершено детальне геологічне довивчення, та розпочато перший етап освоєння, одного з найбільших в Україні – Велико-Гадоминецького родовища каолінів в Бердичівському районі, з загальними запасами сировини 315 млн. тон.

За рахунок накопичення продуктів фізичного та хімічного руйнування кристалічних порід в області сформовано значні запаси будівельних пісків, керамічних та цегельно-черепичних глин.

Пісками будівельними область забезпечена повністю. Водночас на сьогодні гірничим підприємствам в області видано лише 11 ліцензій з метою промислової розробки родовищ піску із запасами 80 млн м³. Ще 2 підприємства отримали ліцензії з метою геологічного вивчення, у т.ч. дослідно-промислової розробки ділянок (родовищ) піску.

На території області знаходиться 77 родовищ цегельно-черепичної сировини з загальними запасами 76,5 млн.м³. Право на розробку глин та суглинків надано на 3 родовища. Підземні прісні води в області для питного та виробничо-технічного постачання розвідано на 36 ділянках, на 9 - лікувальні мінеральні води. За наявністю родовищ торфу високої якості в області існують значні перспективи нарощування добування торфу, як паливно-енергетичних корисних копалин, так і для виготовлення добрив на основі торфу для потреб сільських господарств.

Розвідано 187 родовищ торфу, з яких розробляється тільки 2 в Олевському районі, та готуються дозвільні документи на розробку одного родовища в Овруцькому районі. Головним базовим підприємством з розробки торфородовищ є державне підприємство «Житомирторф», філії якого виготовляють паливний фрезерний торф та торф сільськогосподарського призначення. При планових обсягах виробництва запаси родовищ, що підготовлені та розробляються, забезпечать роботу більш як на 50 років.

З метою розвідки площ для видобування торфу в якості добрив для сільського господарства планується розпочати геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою перспективної ділянки в Брусилівському районі та готуються 18 дозвільні документи на розробку 3 родовищ в Олевському та Овруцькому районах. Поряд з цим в області виявлено та детально розвідано родовища цементної, керамзитової, карбонатної сировини, пірофілітового сланцю, апатитів, піщано-гравійної суміші, деякі родовища природного каменю розробка яких потребує залучення інвестиційних коштів.

На території області розташовано два природні заповідники: Поліський природний заповідник та природний заповідник «Древлянський».

Поліський природний заповідник площею 20104 га створено у 1968 році на території Овруцького і Олевського районів.

Найбільш типовий ландшафт представлений великими болотними масивами, сосновими лісами, унікальними водноболотними угрупованнями. Переважають соснові ліси, зокрема середньовікові та пристигаючі – зеленомошні, чорнишеві, лишайникові, сфагнові, а також березово-соснові. У заповіднику охороняється 45 видів ссавців, 195 - птахів, 11 - земноводних, 7 - плазунів, близько 1000 - комах та 19 видів риби.

Флора має бореальний та неморальний характер і включає 607 видів вищих рослин, 139 - мохів та 149 лишайників, десятки видів грибів і водоростей.

Указом Президента України від 11.12.2009 №1038/2009 «Про створення природного заповідника «Древлянський» на території Народицького району створено природний заповідник «Древлянський», площею - 30872,84 га. На сьогодні на території області налічується 228 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 137,1 тис.га, відсоток заповідності становить 4,6%.